

Kostprijs te hoog, maar toch winst voor lagekostenbedrijf in 2001

Michel de Haan

De hoofddoelstelling van het lagekostenbedrijf op de Waiboerhoeve is een kostprijs halen van 34 eurocent per kg melk. In 1999 was de kostprijs 33,5 cent, in 2000 34,7 cent en in 2001 zelfs 36,3 cent per kg melk. Hiermee is de kostprijs lager dan in de praktijk, maar toch ruim 2 eurocent boven het doel. De gestegen melkprijs maakt overigens veel goed, want met 36,5 cent voor 1 kg melk is net winst gemaakt.

Het lagekostenbedrijf is een gespecialiseerd melkveebedrijf met een melkquotum van 400.000 kg. De bedrijfsoppervlakte bedraagt 32 ha, waarvan 6,5 ha maïsland. Belangrijke doelstelling is het halen van een kostprijs van 34 eurocent per kg melk (exclusief quotumkosten). Belangrijk voor de bedrijfsvoering zijn sociaal verantwoorde werkweken van maximaal 50 uur, een lage krachtvoergift (circa 16 kg per 100 kg melk) en voldoen aan de eindnormen van MINAS. Primaire mestscheiding is een duidelijk onderzoeksaspect. Met een dichte hellende vloer, mestschuiven, gierpompen en gescheiden mestopslagen is het bedrijf hierop aangepast.

Lage kostprijs

De kostprijs van een kg melk geeft een goed beeld van de rentabiliteit en de bedrijfseconomische duurzaamheid van de bedrijfsvoering. Van een goede rentabiliteit is sprake als de kostprijs lager is dan de melkprijs. De kostprijs van melk bestaat uit de som van alle kosten die gemaakt worden op een melkveebedrijf (dus niet alleen uitgaven) minus alle opbrengsten anders dan melk (bijvoorbeeld omzet en aanwas, maïs-premie en voerverkoop).

Veel loonwerk op het lagekostenbedrijf beperkt de arbeidskosten en leidt tot lage bewerkingskosten.

Tabel 1 geeft een overzicht van de kostprijsofbouw in 2000, 2001 en van een groep bedrijven die qua omvang en intensiteit vergelijkbaar is met het lagekostenbedrijf en een bedrijfseconomische boekhouding bij het LEI heeft. De gerealiseerde melkproductie per koe is lager dan op het lagekostenbedrijf, zodat het aantal koeien hoger ligt.

In 2001 was de kostprijs van 1 kg melk binnen de groep praktijkbedrijven op kleigrond gemiddeld ruim 41 eurocent. Dit is fors hoger dan de melkprijs van de afgelopen jaren. Het lagekostenbedrijf scoort aanmerkelijk beter, maar de kostprijs is toch ruim 1,5 eurocent gestegen in het afgelopen jaar. Dit is een flinke tegenvaller. Enige algemene verklaringen hiervoor zijn de uitbraak van MKZ in 2001, maar ook de gestegen prijzen. Het BTW-percentage is bijvoorbeeld gestegen van 17,5 % naar 19 %.

Voerkosten fors gestegen

In 2001 zijn de voerkosten met 1,2 eurocent gestegen naar 4 cent en daarmee vrij hoog. Dit komt door de hogere krachtvoerprijs, gebruik van duurder eiwitrijk krachtvoer, meer krachtvoerverbruik door de lange stalperiode (MKZ en nat najaar) en het volkrijgen van het quotum. Vergeleken met praktijkbedrijven waren de voerkosten nog 1,3 cent per kg melk lager.

Veekosten hoog

Vonden we in 2000 de veekosten al hoog, in 2001 zijn deze nog 0,4 cent gestegen. Stijging van de veekosten heeft vooral te maken met extra strooiselgebruik door de langere stalperiode (MKZ en nat najaar). De kosten hiervoor zijn bijna 0,5 cent extra. De gezondheidskosten zijn met vrij veel mastitis en veel kosten om dieren "in de been te houden" ongeveer net zo hoog als in 2000. De kosten voor inseminaties daarentegen, zijn licht gedaald. In totaal zijn de veekosten bijna 1 cent per kg melk hoger dan in de praktijk.

De kosten voor kunstmest, gewasbescherming en zaaizaad zijn licht gestegen in 2001. Dit komt vooral door de kunstmestprijs, die 34 % gestegen is.

Lage bewerkingskosten, aandacht voor installaties

Door de gestegen lonen zijn de arbeidskosten iets hoger in 2001. De arbeidskosten zijn met ruim 10 cent wel 4,5 cent lager dan bij praktijkbedrijven. Weinig arbeid leidt wel tot hogere loonwerkkosten dan in de praktijk. Hoewel de loonwerkkosten gedaald zijn, is deze kostenpost toch 2,5 cent hoger dan bij de praktijkbedrijven. Veel werk uitbesteden aan de loonwerker betekent voor het lagekostenbedrijf dat de werktuigkosten lager zijn dan gemiddeld in de praktijk. Maar samen met de installaties zijn de kosten net zo hoog als bij vergelijkbare praktijkbedrijven (zie de post "machines, werktuigen en installaties" in tabel 1). De extra kosten voor installaties hebben te maken met de uitmestinstallatie. De kosten voor deze installatie bedragen ruim 1,4 eurocent per kg melk, waarbij onderhoudskosten met bijna 1 cent hoog zijn. De kosten voor arbeid, loonwerk, machines & installaties samen heten de bewerkingskosten. Het lagekostenbedrijf had in 2001 20,6 cent aan bewerkingskosten, terwijl die bij de vergelijkingsgroep 22,7 cent bedroegen.

Tabel 1 Opbouw kostprijs lagekostenbedrijf in 2000, 2001 en de gemiddelde kostprijsopbouw van een groep vergelijkbare praktijk-bedrijven die representatief zijn voor ruim 1000 bedrijven op kleigrond (boekjaar 2000/2001).
Economische cijfers uitgedrukt in euro per 100 kg melk

	Lagekostenbedrijf 2000	Lagekostenbedrijf 2001	Vergelijkingsgroep LEI 2000/01 ¹
Melkquotum (kg)	400.000	400.000	392.700
Totale bedrijfsoppervlakte (ha)	32	32	31,6
Oppervlakte gras (ha)	25,5	25,5	30,1
Oppervlakte maïs (ha)	6,5	6,5	1,5
Aantal koeien	47	47	50,5
Stuks jongvee per 10 mk	5,6	5,5	7,8
Voerkosten	2,8	4,0	5,3
Veekosten	3,1	3,5	2,5
Gewaskosten	1,2	1,4	1,6
Arbeid	10,6	10,8	15,3
Loonwerk	4,8	4,5	2,0
Machines, werktuigen en installaties	5,6	5,3	5,4
Grond en gebouwen	7,3	7,3	9,6
Algemene kosten	2,4	2,4	2,5
Totaal kosten	37,8	39,1	44,3
Af: Omzet en aanwas	1,8	1,2	2,1
Af: Overige opbrengsten	1,3	1,6	0,8
Totale kostprijs	34,7	36,3	41,4

¹ Ingeschat resultaat van groep bedrijven op kleigrond met quotum tussen 300 en 500 ton melk en quotum per ha tussen 11 en 14 ton, met een bedrijfseconomische boekhouding bij het LEI.

Omzet erg laag, melkprijs gestegen

De post omzet en aanwas was erg laag in 2001. Lage veeprijzen hebben tot een scherpe daling van deze post in 2001 geleid. Door verkoop van ruwvoer zijn de overige opbrengsten wel gestegen. Rekening houdend met alle kosten en opbrengsten anders dan melk, is de kostprijs in 2001 gestegen naar 36,3 eurocent. Maar de melkprijs was in 2001 zeer goed: ruim 36,5 eurocent per kg voor het lagekostenbedrijf. Met een hogere melkprijs dan de kostprijs heeft het bedrijf in 2001 net winst gemaakt.

Veel weidegang op het lagekostenbedrijf beperkt de voerkosten.

Naar een lagere kostprijs

Met een sobere bedrijfsvoering, scherp voeren en een efficiënte inzet van de loonwerker is een lage kostprijs te halen. Maar voor een lagere kostprijs zonder structurele vergroting van het bedrijf, zullen de voer-, vee- en installatiekosten lager moeten dan in 2001. Een type koe dat zonder veel krachtvoer goed functioneert, leidt mogelijk tot minder veekosten en heroverweging van mestscheiding moet tot minder installatiekosten leiden. Bovendien moet een beter beloopbare vloer de veekosten ook beperken. Genoemde items zijn voor de nabije toekomst in beeld.

Uitmestinstallatie leidt tot hoge installatiekosten voor lagekostenbedrijf.